

REGION VE SVÉ KOMPLEXITĚ: DISKUSE KONSTRUKTIVISTICKÝCH PŘÍSTUPŮ [REGION IN ITS COMPLEXITY: A DISCUSSION ON CONSTRUCTIVIST APPROACHES]

MICHAL SEMIAN

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje,
Centrum pro výzkum v kulturní a historické geografii, Česko

Text je překladem článku vydaného v časopise Acta Universitatis Carolinae Geographica a je uveřejněn jako oficiální on-line dodatek k článku. V případě odkazování na tento text by měla být citována původní anglická verze publikovaného článku, tedy: SEMIAN, M. (2016): Region in its complexity: A discussion on constructivist approaches. AUC Geographica 51(2), 177–186. Doi: <https://doi.org/10.14712/23361980.2016.15>.

1. Úvod

Aktuální proměny myšlenkových proudů v regionální geografii (např. Claval 2007) charakterizuje rozsáhlá diskuse o konceptualizaci regionu jako sociální konstrukci (např. MacLeod & Jones 2007; Paasi 2010; Jonas 2012; Jones & Woods 2013; Chromý et al. 2014; Harrison & Grove 2014; Vainikka 2015). Tyto „konstruktivistické“ přístupy se ve větší míře začínají objevovat již od 80. let 20. stol. a na významu nabývají zvláště v 90. letech. Pro tuto dobu je charakteristické zdůrazňování především ekonomické stránky regionu. Ekonomická (a politická) orientace většiny regionálních výzkumů přetrvává, i přes četnou kritiku, do současnosti. Největší pozornost se dnes věnuje sítím regionálních aktérů, jejich významu a roli v procesu (re)produkce regionů (Amin 2004; Allen & Cochrane 2007). Region je zde diskutován jako produkt sítí těch regionálních aktérů, kteří rozhodují o smyslu a účelu utvářeného nebo rekonstituovaného regionu, ale také o jeho územním vymezení, symbolech atp. Region je tedy chápán jako (politický) proces (např. Pred 1984; Paasi 1986).

Diskuse o konceptualizaci regionu je velmi bohatá, přesto z ní nelze vyvodit jednoznačný (všeobecný) závěr. Univerzální konceptualizace není pravděpodobně ani možná, ale ani nutně nezbytná. Tento článek přispívá do této probíhající diskuse. Na základě heuristické rešerše literatury zkoumá různé přístupy k regionu a jeho vymezení se zvláštním zaměřením na konceptualizaci procesu institucionalizace regionu. Článek se snaží navrhnout více komplexní (nikoli však univerzální) teoretickou konceptualizaci regionu, která by umožnila překročit dualitu pojetí regionu jako „živého“ neustále se měnícího fenoménu, který je na jedné straně zdrojem a nástrojem regionálních aktérů k naplnění jejich konkrétních cílů a zároveň na straně druhé fenoménem vnímaným lidmi, kteří si k němu mohou vytvářet vztah a tím dále zprostředkovávat jeho obrazy. Text se nejprve věnuje heuristické diskusi světové literatury a následně její reflexi v českém

akademickém prostředí. Na základě této diskuse je posléze v textu představena komplexní konceptualizace regionu založená na tezi sociální produkce regionu.

2. Nový regionalismus ve světové literatuře

Myšlenkové proudy regionální geografie jsou v posledních několika dekadách silně ovlivněny „dogmatem“ obrození regionů (Keating 1998; Johansson 1999; Harrison & Grove 2014). Region ale vždy byl základním fenoménem zkoumaným v geografickém výzkumu (např. Vidal de la Blache 1994; Hartshorne 1939; Gilbert 1960; Grigg 1965; Haggett 1965; Hägerstrand 1970; Urry 1981; Claval 1987). Počátky (moderního) regionalismu lze spojovat s nástupem systému národních států po 1. světové válce, nicméně jeho vzorce lze studovat i hlouběji do minulosti (Fawcett 1996; Semian 2015). Jak píše Fawn (2009: 5–7): „region, regionalismus a regionalizace jsou podstatné [... a z určitého úhlu pohledu...] regionalizovaný svět vždy hrál důležitou roli v lidských dějinách“.

Obnovený zájem o regiony lze datovat do 70. let 20. století. Lze jej spojovat se snahou nahradit striktně nomotetické přístupy v regionální geografii více humanistickými přístupy, které zdůrazňují roli lidského jednání v reprodukci geografického prostoru a jeho organizace. Skrze lidské vnímání je totiž strukturován prostor a utvářeno místo (Tuan 1990), které tak má individuální charakter. Tato myšlenka je ve své podstatě založena na Heideggerově koncepci místa (srov. místo jako žitý a zakoušený prostor; Heidegger 1971: 152). Mezi humanistickými přístupy lze identifikovat zvláštní přístup ke konceptualizaci regionu, tzv. „percepční [vernacular] regiony“. Ty lze definovat jako produkt prostorové percepce běžných lidí (Jordan 1978: 293). Tento přístup byl populární především v severoamerické literatuře v 70. a 80. letech 20. stol. (např. Meinung 1972; Jordan 1978; Zelinsky 1980), ale zájem o něj přetrvává i do dneška (např. Reginster

& Edwards 2001; Liesch et al. 2015; Vukosav & Fuerst-Bjeliš 2016). Nicméně humanističtí geografové se více zabývají osobní zkušeností a pozicí jedince v komunitě a již méně zkoumáním územních komunit jako komplexního celku. Z tohoto pohledu má koncept místa výrazně osobní (individuální) charakter. Určité místo tak může mít různý význam pro různé lidi. Naproti tomu koncept regionu má kolektivní charakter (Paasi 1986). Přehodnocení konceptu regionu by tak mělo být viděno jako pokus o adaptování základního geografického konceptu na proměny geografické organizace společnosti (Hampl 2002) zapříčiněné obecnými vývojovými společenskými procesy (především globalizací a přechodem do postindustriální etapy vývoje společnosti). Postupem času totiž region začal být chápán jako víceméně statická kategorie, kterou většina odborníků používala k třídění dat a informací (Klemenčič 2005). Region byl bez hlubší diskuse brán jako daný. A teprve skrze „kulturní“ a „prostorový obrát“ ve společenských vědách (Claval 1998; Thrift 2006) a později také skrze „institucionální obrát“ v ekonomické geografii (Jones & Woods 2013; Tomaney 2014) byla tato státnost a danost regionu zpochybněna a region se znovu stal předmětem geografického výzkumu.

Snahy o přizpůsobení konceptualizace regionu dynamickým změnám v posledních třech desetiletích vyústily v pluralitu přístupů ke konceptu samotnému. Ty jsou na jedné straně běžně kritizovány za přehnaný konstruktivismus a teoretizaci (Martin 2001; Barnett 2004) a na druhé straně za vágní teoretické ukotvení definice regionu (Schmitt-Egner 2002; Harrison & Grove 2014). Pro mnoho autorů se region stal konceptem, který je těžké uchopit. Často jej označují jako „nepolapitelný“ (Keating 1998), „chaotický“ (Lovering 1999), či „záhadný“ (MacLeod & Jones 2007). Nicméně za ústřední motiv těchto diskusí lze považovat přehodnocení regionu jako sociálního konstrukt (Thrift 1983; Pred 1984; Paasi 1986). Tento přístup nového regionalismu se stal dominantní v 90. let 20. stol. (Keating 1998), kdy byl region často kanonizován jako rozvojový a správní nástroj v rukou ekonomů a politiků (Fawn 2009; Jones & Woods 2013; Semian & Chromý 2014). To byl případ zejména vize „Evropy regionů“ propagované Evropskou unií (Johansson 1999). Regiony zde byly chápány jako základní ekonomické jednotky s potenciálem narušovat integritu národních států; tedy jako významný faktor pro další ekonomickou a politickou integraci (Harrison & Grove 2014). Podobné (ekonomické) uchopení nového regionalismu lze však identifikovat jak ve Spojených státech (Jonas & Pincetl 2006; Hamin & Marcucci 2008), i když s větším důrazem na městské a metropolitní regiony, tak i v další světové literatuře (Thompson 2000; Frost 2008; Paül & Haslam McKenzie 2015).

Striktně ekonomické pojetí regionu je ovšem neuspokojivé a poněkud zužuje komplexitu základního geografického konceptu. Je pak zejména v rozporu se samotnou myšlenkou přehodnocení konceptu regionu. Takoveto zužující konceptualizace jsou proto často kritizovány

za striktní pragmatismus (Hampl 2002) a ideologickou reprodukci (Lovering 1999) postrádající jakoukoli kritickou reflexi modelu sociální konstrukce, který je často přijímán jako daný bez další teoretizace (Paasi 2010). Ekonomické konceptualizace obecně postrádají politickou a mocenskou perspektivu: kdo a proč regiony vytváří a reprodukuje (Frisvoll & Rye 2009; Paasi 2010; Jonas 2012; Harrison & Grove 2014), ale také perspektivu kulturní: jak lidé vnímají různé regiony, jak se mezi nimi orientují a zda k nim cítí nějaký vztah (Semian 2012; Antonsich & Holland 2014).

Od konce 90. let 20. stol. se objevuje ke konstruktivistickým konceptualizacím paralelní, sic v mnohém komplementární, myšlenkový proud, který přehodnocuje region z pohledu vztahů (Johnson et al. 2011). Ústředními jsou v této diskusi práce Massey (1994), Allena et al. (1998) a Amina (2004). Nicméně myšlenka vztahové (relační) perspektivy není vůbec nová. Jak uvádí Jonas (2012: 264): „[...] ve skutečnosti se z prací radikálních sociálních geografů a sociálních teoretiků 70. a 80. let 20. stol. (Jonas 1988; Pudup 1988; Sayer 1989) zrodilo několik jedinečných proudů relačního uvažování o regionech“. Pro tyto přístupy je typická představa prostorové organizace na základě vztahů, společenských sítí a sítí aktérů. Vztahy a sítě jsou stále dynamičtější a prostorově různorodé, proto teoreticky takové regiony nemusí být prostorově ani měřítkově ohraničené. Přesto jsou neohraničené, prostorově nezávislé regiony stále spíše teoretickou imaginací (Allen et al. 1998) a jejich nalezení není nezbytně nutné pro další pokrok při teoretizování konceptu regionu (Jonas 2013). Relační přístupy zdůrazňují myšlenku prostoru toků a sítí aktérů a jsou tak klíčové pro současné diskuse o regionálním rozvoji tzv. „měkkých prostorů“ [soft spaces] s rozostřenými [fuzzy] hranicemi (např. Deas 2006; Allmendinger & Haughton 2010) či městských regionů (např. Harding et al. 2006; Lloyd & Peel 2006).

Od počátku nového milénia se tak pravidelně objevují další konceptualizace regionu, které reagují na výše zmíněné kritiky. V těchto přístupech obecně převládá pojetí regionu skrze politicko-mocenské vztahy, zatímco rámec regionální ekonomiky slouží především jako tematický kontext regionálního rozvoje (Amin 2004). Přehodnocení konceptu regionu je tak spojeno s víceúrovňovým vládnutím a tzv. „metagovernancí“ (Jessop 2004). Někteří autoři nazývají tento myšlenkový proud vzhledem k odlišnému přístupu výzkumníků jako „nový regionalismus“ (Ballinger 2007) nebo „nový regionalismus č. 2“ (Harrison & Grove 2014). Regiony jsou podle těchto přístupů předmětem soupeření různých skupin aktérů. Jako jednotky tak nezbytně nemusí být prostorově pevně vymezené. To ovšem neznamená, že nejsou územně rozpoznatelné. Lokalizace regionů je obecně široce přijímaná, ale specifická vymezení regionu se mohou lišit podle účelu, nebo individuální percepce. Allen & Cochrane (2007) vidí regionální pluralitu jako „regionální shromáždění“ [regional assemblage], které

chápu jakou shluk sítí aktérů, kteří mají vliv na rozhodovací procesy v daném regionu. Regionální aktéři nemusí nutně pocházet z daného regionu a jejich působnost může přesahovat jakékoli prostorové ukotvení. Zde tedy autoři chápou regionální pluralitu jako něco více než pouhé překrývání a protínání různých regionálních iniciativ. Region tak má zprostředkující charakter, který integruje region do regionálního systému, a to ve všech třech měřítkových dimenzích (velikost, úroveň a funkce; srov. Howitt 1998). Region tedy nemůže být nahlížen metaforicky jako pouhý jeden díl „matrjošky“ (Allen et al. 1998).

3. Konstruovaná povaha regionu

Jak bylo zmíněno výše, současné myšlenkové proudy v regionální geografii jsou významně ovlivněny ortodoxií obrození regionů a tzv. nového regionalismu, resp. jeho aktuálních podob. Nicméně to neznamená, že další konceptualizace se neobjevují. Současný geografický výzkum lze v podstatě rozdělit do tří skupin podle různého ucho- pení regionu:

- 1) Pravděpodobně nejčastější přístup v současné geografii uvažuje region jako daný. Ačkoli takové regiony jsou také konstrukcemi, vědci se přiklánějí k tomu, používat je jen jako pouhé kategorie pro třídění dat a informací (Klemenčíč 2005). Využívány jsou různé typy regionů od přírodních (vymezených na základě přírodních prvků) po ad hoc regiony (vytvořené za určitým účelem). Většina autorů místo hlubší diskuse zvoleného typu a detailnějšího definování regionu využívá regiony jen jako statistickou nebo institucionální jednotku, tedy analytický nástroj. Podle Paasiho (2010: 2297) tento přístup bude i nadále nabývat na síle, protože je dobře propojený s aplikovaným výzkumem, kde region není primárně předmětem studia.
- 2) a) Další přístupy chápou region jako konstrukt tradičního geografického výzkumu, který hledá „relativně autonomní komplex vzájemně propojených a kvalitativně hybridních složek prostředí“ (Hampl 2002: 334). Regiony jsou tak ohraničené a navazující podjednotky širších celků (Paasi 2010). Mezi tento typ lze do určité míry řadit také tradiční „percepční regiony“ (např. Jordan 1978; Zelinsky 1980).
b) K této kategorii lze dále připojit syntetizující snahy hledající podstatu geografické organizace. Základem těchto přístupů je obecně míněno modelování geografické organizace společnosti v prostředí na základě prostorových vzorců různých společenských procesů. Na základě vnitřní integrity socio-ekonomických vztahů definují funkční regiony (Hampl & Marada 2015) a lze je tak řadit k předchozím přístupům.
- 3) Nejnovější přístupy dávají koncept regionu do vztahu se sociálním diskursem (Paasi 2010). Region není pouze ovlivněn, ale také sám ovlivňuje reprodukci socio-ekonomických, kulturních, politických a mocenských

vztahů v území. Region je v těchto přístupech nahlížen jako produkt sítí, interakcí a artikulací „každodenních“ spojení (Allen et al. 1998) a může se tak utvořit napříč (vnucenými) hranicemi a také napříč měřítky.

Na základě uvedeného lze shrnout, že region je sociální konstrukcí. Je výsledkem působení uplatňujících se vnějších rámců a vnitřních podmínek. Může být utvářen vědci při snaze identifikovat a pochopit prostorovou organizaci na zemském povrchu, různými aktéry při prosazování jejich zájmů nebo při demonstrování jejich moci. V tomto případě se podstata regionu může značně lišit od: a) jednoduché statistické regionalizace, jejímž hlavním účelem je porovnávat různé části světa a měřit rozdíly mezi nimi; přes b) administrativní regionalizaci zaměřenou na decentralizaci existujících politických sil; až po c) aktivitu regionálních aktérů prosazujících (prostřednictvím zakládání ad hoc regionů) své vize rozvojových trajektorií (Semian et al. 2016). Region ale také může být utvářen jeho obyvateli skrze „každodenní“ aktivity, vztahy a vnímání okolních informací „regionálního“ charakteru (Sørensen 2008).

Region, sociální konstrukce, je reprodukován skrze historicky kontingentní proces (Pred 1984; Wilson 2007) bez ohledu na to, zda je obdařen dlouhou historickou trajektorií, nebo se jedná o výsledek nedávné iniciativy. Region je tedy procesem. Je proměnlivý v čase a prostoru. Je vytvářen a soustavně reprodukován skrze proces institucionalizace a jednou může také zaniknout – může dojít k jeho deinstitucionalizaci (Paasi 1986; Raagmaa 2002; Zimmerbauer & Paasi 2013). To znamená, že každý region je neustále ve stavu reprodukce prostřednictvím materiálních a symbolických procesů (Granier 2007). Jakmile region získá místo v regionálním systému, stane se součástí reprodukčních a transformačních procesů společnosti. Region tak ovlivňuje a zároveň je ovlivňován politickými, ekonomickými, společenskými a kulturními procesy, základními mechanismy všech společenských změn. Paasi (1986) ve své teorii institucionalizace regionu poskytuje vodítko jak teoreticky a metodologicky uchopit proces (re)produkce regionu. Paasi (1986) rozlišuje čtyři fáze procesu institucionalizace: 1) předpoklad územního tvaru regionu; 2) rozvoj symbolického tvaru regionu; 3) rozvoj regionálních institucí (institucionální tvar); 4) ustanovení regionu jako součásti regionálního systému. I přesto, že tato teorie byla podrobena široké kritice, a to včetně od samotného autora (srov. např. Frisvoll & Rye 2009; Paasi 2010; Riukulehto 2015; Vainikka 2015), zůstává představený rámec velmi užitečným výzkumným nástrojem pro dekonstrukci regionu.

Pořadí fází je čistě teoretické. V praxi se fáze odehrávají současně, nebo i v jiném pořadí podle různého typu regionu (srov. např. Kašková & Chromý 2014). Ačkoli každá fáze a její změna vzájemně ovlivňuje reprodukci všech dalších fází (např. Messely et al. 2014), někteří autoři se snaží mezi nimi stanovit určitý chronologický řád. Např. Zimmerbauer (2011) vidí jako prvotní nezbytnost získání územního a symbolického tvaru. Ty poskytnou

základ pro další rozvoj regionálních institucí a potenciálně vytvoří cestu regionu k ukotvení v regionálním systému.

Existují ovšem také další způsoby jak teoreticky a metodologicky uchopit proces institucionalizace regionu. Ostatně myšlenku regionu jako instituce lze sledovat až k Paulu Vidalu de la Blache (1994: 26), který tvrdil, že region je ve své podstatě utvářen lidskými aktivitami. Donald Meining (1972: 161) v článku o „americkém západě“ navrhuje, že regionální výzkum by se měl zaměřit na čtyři regionální prvky: 1) populaci; 2) cirkulaci; 3) politickou oblast; 4) kulturu. Podle Meininga musí být region studován ve své komplexitě. Vedle socio-kulturních prvků je potřeba postihnout také všechny vztahy uvnitř regionu a vztahy mezi regiony navzájem. Pojmem „politická oblast“ Meining rozumí základní administrativní území. To by ale mohlo být z dnešního pohledu nahrazeno aktuální perspektivou definující region jako arénu (kolbiště) politických rozhodnutí.

Také další autoři uvádějí základní kritéria pro vznik regionů. Někteří z nich přistupují k regionu ze striktně socio-kulturní perspektivy. Bill Lancaster (2007: 24) vidí jako klíčové prvky jednotící region společný prostor, jazyk, kulturu, ekonomiku, politická hnutí, tradice a vztah k národnímu státu. Tento přístup reprezentuje typický příklad pojetí regionu jako územní komunity. Takové pojetí oživuje humanistické tradice v geografii (Tuan 1990). Ve stejné knize Charles Phythian-Adams rozpracovává podobné téma více do hloubky (Phythian-Adams 2007: 8–9), když vyjmenovává sedm klíčových prvků definujících regionální komunitu: 1) koncentrace obyvatelstva; 2) hierarchická sídelní struktura; 3) vnitřně provázaná závislost regionu; 4) sebeidentifikující se, ale vzájemně provázaná sousedství; 5) regionální ekonomika nebo politické zájmy jako protíváha proti státním (národním) mocenským strukturám; 6) demografická kontinuita (původních rodin); 7) pocit společné regionální sounáležitosti.

Velmi podobně dekonstruují region i autoři z jiných (neanglofonních) vědeckých tradic (Riukulehto 2015). Hranice, krajina, jazyk, skupinová solidarita a administrativní autonomie jsou hlavní kritéria definující region zmíněná Desideriem Fernándezem Manjónem (2010: 68–69). Podle Riukulehta (2015: 10) Manjón vychází z tvrzení José Ortegy y Gasset, že člověk je definován svým okolím. I když se uváděná kritéria mezi jednotlivými studii liší, bližší pohled odhalí výrazné průsečíky mezi výše zmíněnými konceptualizacemi.

4. Reflexe konstruktivistických přístupů v české literatuře

Podobně jako ve světové literatuře je i v české region mnohdy redukován na pouhou kategorii či kontext při studiu různých fenoménů (např. Kůsová 2013; Novotná et al. 2013; Ženka & Pavlínek 2013). V těchto výzkumech

je region uvažován jako daný, statický a neměnný, přičemž jeho povaha a podstata není blíže diskutována.

Navíc lze v české geografické literatuře pozorovat silný a přetrvávající vliv nomotetických přístupů k regionu. Nomotetické vymezení a hodnocení regionů představuje jeden z nejdůležitějších směrů současného regionálního výzkumu v Česku (např. Halás & Klapka 2010; Kraft et al. 2014; Hampl & Marada 2015). Tyto práce jsou založeny na konstruování regionů na základě rozmanitých vztahů v prostoru (dojíždka, doprava, atd.). Tento typ regionálních studií má v české vědě dlouhou tradici. Její kořeny lze vysledovat až k doyenovi české sociální geografie Jaromíru Korčákovi, který široce diskutoval možnosti vymezení funkčních regionů. Korčák přistupoval k regionům převážně z kulturně-geografické perspektivy a nazýval je „přirozené krajiny“ (Korčák 1934: 421). Korčák (1934: 433) sám připouštěl, že regiony jím definované jsou velmi podobné regionům vymezeným Václavem Dědinou. Dědina pod vlivem Paula Vidala de la Blache definoval regiony s pomocí metody pánevních a údolních koncentrací (Dědina 1921 citováno v Korčák 1934: 433). Korčákova práce však vyvolala odklon k nomotetickému zkoumání regionu v české geografické literatuře.

Nicméně „nové“ přístupy ke konceptu regionu postupně nabývají na významu i v českém prostředí. Za významný mezník může být považována publikace Pavla Chromého (2003) „Formování regionální identity: nezbytná součást geografických výzkumů“, ve které autor diskutuje koncept regionu jako historicky kontingentního procesu (Pred 1984) a dále de facto představuje teorii institucionalizace regionu Anssi Paasiho (1986) v české odborné literatuře a v českém kontextu. Od té doby vzniklo mnoho publikací hlásících se k této teorii. Čeští a slovenští autoři se zaměřují především na analýzu vztahu obyvatel a území, které obývají, a snaží se tento vztah měřit (Nikischer 2013; Bucher & Ištoková 2015), popř. tento vztah studují ve specifických kontextech jako je druhé bydlení (Fialová et al. 2010), či perifernost regionů (Chromý & Janů 2003; Chromý & Skála 2010). Pozornost je věnována také samotné povaze tohoto vztahu a jejím proměnám v závislosti na kontinuitě socio-kulturního vývoje území (Osoba 2008; Chromý et al. 2009; Šerý 2014). V neposlední řadě se mnoho autorů zabývá studiem jednotlivých tvarů regionu uvažovaných Paasim (1986) a otisky těchto tvarů ve vědomí lidí. Konkrétně pak jde o studium regionálních názvů, symbolů a symboliky (Šifta & Chromý 2014; Semian 2016a; Semian et al. 2016), zprostředkovaných regionálních obrazů (Kučerová et al. 2016), regionálních institucí (Kašková & Chromý 2014; Chromý et al. 2014) či percepce (historických) hranic (Siwek & Bogdová 2007; Šerý & Šimáček 2012).

Zde je potřeba zmínit, že mnoho z těchto prací přebírá Paasiho koncept nekriticky a dále se jej nesaží rozvíjet ani konfrontovat se současným vývojem poznání. S trochou nadsázky lze tvrdit, že mnoho prací pokračuje v uchopení regionu jako pouhé kategorie, která slouží

jako kontext pro studium různých fenoménů, jmenovitě „regionální identity“, tedy artikulovaného emocionálního vztahu k regionu. Region je tak v těchto výzkumech buď nedostatečně definován, nebo redukován na specifickou jednotku (např. Nikischer 2013; Štefánková & Drbohlav 2014; Bucher & Ištoková 2015; Ryšavý 2015).

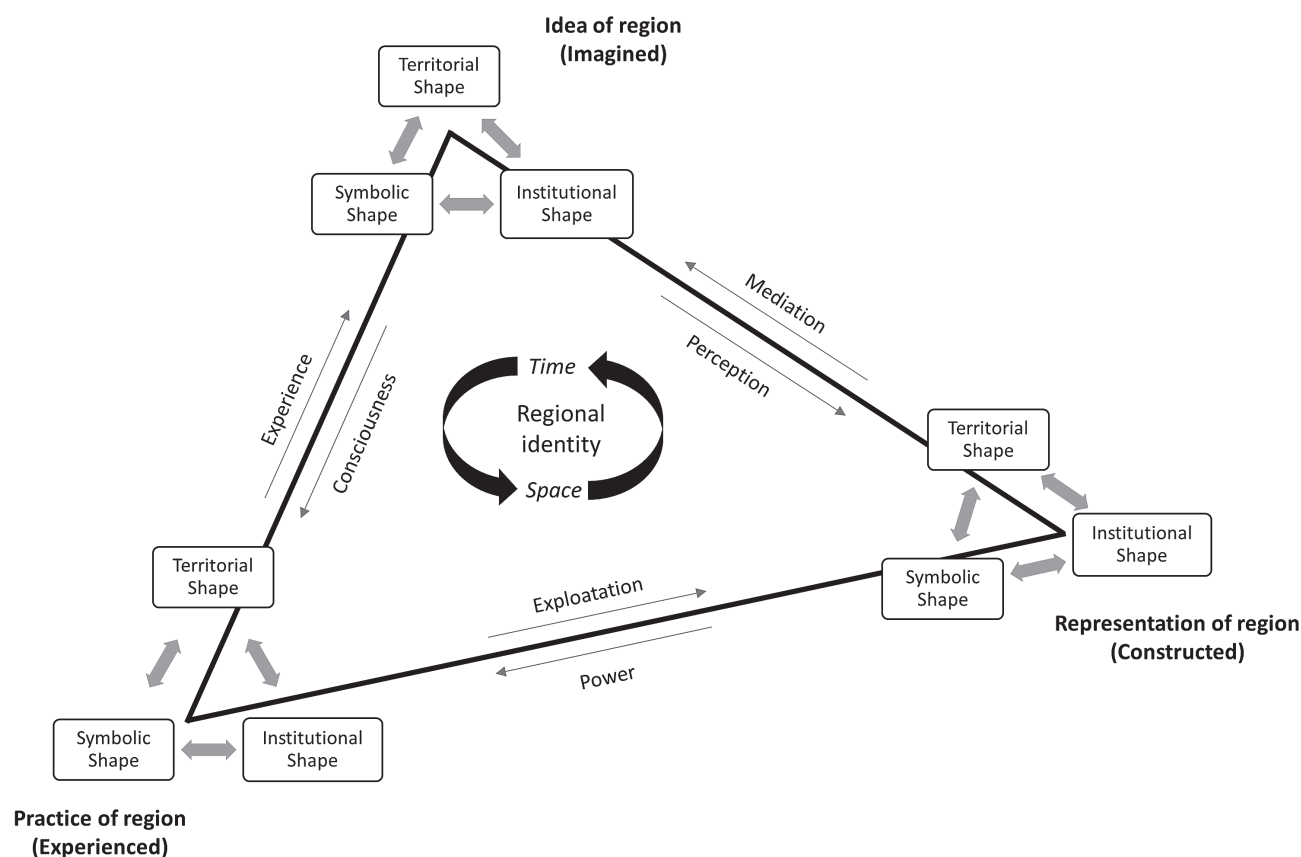
5. Sociální produkce regionu

Je tedy patrné, že další diskuse konceptu regionu je nezbytná. Na základě výše uvedeného je možné tvrdit, že mnohé přístupy ke konceptu regionu mají velmi podobné základy, které staví na uchopení regionu jako procesu, sociální konstrukce procházející neustálou obměnou. Takto definovaný region je často chápán ve třech vzájemně propojených dimenzích: 1) *daná*: způsob jakým jsou „regionální prvky“ přítomné a uspořádané; 2) *vytvářená*: způsob jakým jsou „regionální prvky“ utvořeny a zprostředkovány různými regionálními aktéry s různými cíli; 3) *vnímaná*: způsob jakým obyvatelé vnímají „regionální prvky“ a jakým si vytvářejí vztah k regionu. Pod pojmem „regionální prvky“ rozumíme všechny hmotné i nehmotné, přírodní, kulturní, politické, ekonomické a historické komponenty daného regionu. Je také jasné, že institucionalizovaný region je něco více, než pouhý

součet regionálních prvků (Nay 1997). Regionální identita je tak jedním z klíčových fenoménů při studiu regionu. „Je zřejmé, že regiony mohou být identifikovány a charakterizovány prostřednictvím regionální identity“ (Riukulehto 2013: 45). Z toho vyplývá, že pro výzkum regionů nejsou důležité pouze regionální aktéři, ale také regionální komunity.

Zde je možné vidět určitou paralelu ke konstruktivistickému rámci sociální produkce prostoru (Lefebvre 1976; 1991; cf. Brenner & Elden 2009), který lze přeformulovat jako sociální produkci regionu. Region tak může být konceptualizován jako produkt interakce mezi třemi vrstvami:

- 1) **Praktikování regionu** (*practice of region*) – způsob jak lidé interagují s jejich okolním prostředím v každodenním životě. Tyto interakce reprodukují region jako vztah a žitý prostor. Každodenní praxe je ovlivněna existujícími reprezentacemi regionu a také produkuje informace, které mají vliv na povědomí lidí o organizaci regionálního systému.
- 2) **(Re)prezentace regionu** (*representation of region*) – způsob jak je region zprostředkováván různými skupinami aktérů s různými cíli skrze různá média. Tato část představuje produkci a zprostředkování regionálních informací tak, jak si někdo přeje, aby ostatní region vnímali. Zároveň ale reprezentace regionu

Obr. 1: Sociální produkce regionu

Zdroj: autorův vlastní koncept založený na Lefebvre 1976; 1991; Paasi 1986

může podle míry institucionalizace regionu klást určité překážky pro každodenní život lidí, které ovlivňují vztahy v území.

- 3) Představa regionu (*idea of region*) – způsob jak lidé vnímají region jako prostorovou jednotku. Percepce je ovlivněna mnoha aspekty, jak vnitřními, tak vnějšími. Kvalita a kvantita informací je zde velmi důležitá. Percepce má také vliv na každodenní aktivitu lidí.

Tak jak všechny tři vrstvy procházejí neustálou obměnou, interakce mezi nimi je reprodukována v čase a prostoru. Během procesu reprodukce regionu jsou tedy všechny tři vrstvy v neustálé interakci a jedna druhou vzájemně ovlivňují. Region je tak sociálním konstruktem, který je reprodukován prostřednictvím neustálého balancování na rozhraní těchto tří vrstev. Ačkoli region může postrádat jednu nebo i dvě tyto vrstvy, stává se plně vyvinutým právě skrze propojení všech tří. Plně vyvinutý region je mnohem více odolný vůči zániku. Pro analytické potřeby je vhodné prolnout tento rámec s konceptem dekonstrukce regionu do tří tvarů, který představil Paasi (1986): územního, symbolického a institucionálního. Čtvrtý „Paasiho“ tvar regionu – ukotvení regionu v regionálním systému – je de facto nahrazen právě interakcí tří vrstev, která dává regionu identitu (obr. 1).

Navrhovaný koncept integruje funkční, normativní a percepční regionalizaci komplementárním způsobem. Jeho jednotlivé části byly ve světové literatuře široce diskutovány, nicméně vzájemný vztah jednotlivých částí je doposud spíše na okraji zájmu regionálních vědců a zaslouží si další diskusi. Studium těchto vztahů je nezbytné, pokud chceme pochopit proces formování a reprodukce regionu, stejně jako pokud chceme hledat obecnou představu jakéhokoliv konkrétního regionu.

6. Závěr

V dnešní geografické literatuře existuje mnoho konceptualizací regionu. Nicméně většina z nich vysvětluje proces formování a reprodukce regionu jen do omezené míry. Pro vytvoření komplexního přístupu ke konceptu regionu se zdá být potřebné obsáhnout tři úrovně regionu: danou (praktikování regionu), vytvářenou (reprezentace regionu) a vnímanou (představa regionu). Prostřednictvím studia těchto tří vrstev je možné postihnout obecnou představu regionu. Změna hodnotové orientace je součástí obecných změn společnosti. Současně tak dochází i k proměně významu, důležitosti a podstaty potřeby někam patřit (pocitu zakotvení). To s sebou nezbytně přináší i proměny vztahu lidí k místům a regionům a jejich pocitu sounáležitosti s nimi. Vzhledem k aktuálnímu dynamickému vývoji společnosti lze předpokládat, že na významu bude nadále nabývat třetí – vnímaná – dimenze regionu.

Mezi pluralitu regionálních obrazů v území je možné vnést určitý řád, a to právě studiem regionálního povědomí obyvatel a jejich pocitu sounáležitosti s územím.

Komplementární obrazy regionů se syntetizují skrze lidskou percepci v kolektivním vědomí. Je důležité zdůraznit, že takovéto „syntetizované“ regiony pochopitelně nebudou univerzální, ale sdílené, a budou představovat běžný obraz regionu – vytvářený, zprostředkovávaný a vnímaný. Navíc regiony vymezené na základě jejich obecné představy se zdají být široce akceptované veřejností. Mají tak potenciál stát se sjednocujícím prvkem, který buduje komunitu, dále ji stmeluje a stimuluje občanskou ochotu podílet se na veřejném životě v regionu a jeho územním rozvoji. Nebo alespoň představují dobrou značku, která je vhodná pro propagaci uvnitř i vně regionu. Tato vlastnost regionu je často akcentována regionálními aktéry.

Region je skutečně spleťtým konceptem. Tento článek je tak pokusem přispět do nikdy nekončící diskuse o konceptualizaci regionu a nesmí být vnímán jako univerzální odpověď na otázky s ní spojené. Univerzální konceptualizace není ani možná, ani nezbytně nutná. Nicméně lepší porozumění konceptu regionu je čím dál tím více potřebné a relevantní, a to zvláště pak s neustálým tlakem na aplikovatelnost poznatků regionálního výzkumu (regionální rozvoj, turistický management atd.). Proto by se diskuse týkající se konceptualizace regionu měly více zaměřit na pochopení procesu formování a reprodukce regionu, místo pouhé snahy o vymezení regionů a jejich hodnocení. Dále je zjevné, že zásadním problémem se stává bližší porozumění vzájemnému provázání tří výše zmíněných dimenzí regionu.

Poděkování

Tento článek byl podpořen Grantovou agenturou ČR; projekt č. P410/12/G113 „Výzkumné centrum historické geografie“. Článek je založen na materiálech publikovaných v autorově dizertační práci (Semian 2016b). Autor by rád dále poděkoval Pavlu Chromému za vedení práce a Ivetě Čtverákové za pomoc s grafickou úpravou obrázku 1.

LITERATURA

- ALLEN, J., COCHRANE, A. (2007): Beyond the territorial fix: Regional assemblages, politics and power. *Regional Studies* 41(9), 1161–1175. <http://dx.doi.org/10.1080/00343400701543348>
- ALLEN, J., MASSEY, D., COCHRANE, A. (1998): *Rethinking the Region*. London, Routledge.
- ALLMENDINGER, P., HAUGHTON, G. (2010): Spatial planning, devolution, and new planning spaces. *Environment and Planning C: Government and Policy* 28(5), 803–818. <http://dx.doi.org/10.1068/c09163>
- AMIN, A. (2004): Regions unbound: Towards a new politics of place. *Geografiska Annaler B, Human Geography* 86(1), 33–44. <http://dx.doi.org/10.1111/j.0435-3684.2004.00152.x>
- ANTONSICH, M., HOLLAND, E. C. (2014): Territorial attachment in the age of globalization: The case of Western Europe. *European Urban and Regional Studies* 21(2), 206–221. <http://dx.doi.org/10.1177/0969776412445830>

- BALLINGER, P. (2007): Beyond the “new” regional question? Regions, territoriality, and the space of anthropology in South-eastern Europe. *Ethnologia Balkanica* 11, 59–78.
- BARNETT, C. (2004): A critique of the cultural turn. In: Duncan, J. S., Johnson, N. C., Schein, R. H. (eds.): *A Companion to Cultural Geography*. Malden, Blackwell, 38–48. <http://dx.doi.org/10.1002/9780470996515.ch4>
- BRENNER, N., ELDEN, S. (eds.) (2009): *State, Space, World: Selected Essays, Henri Lefebvre*. Minneapolis, London, University of Minnesota Press.
- BUCHER, S., IŠTOKOVÁ, M. (2015): Self-governing regions in Slovakia: Spatial differentiation and perception of socio-cultural identity by local and regional officials. *Geografie* 120(1), 1–25.
- CHROMÝ, P. (2003): Formování regionální identity: nezbytná součást geografických výzkumů. In: Jančák, V., Chromý, P., Marada, M. (eds.): *Geografie na cestách poznání*. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 163–178.
- CHROMÝ, P., JANŮ, H. (2003): Regional identity, activation of territorial communities and the potential of the development of peripheral regions. *AUC Geographica* 38(1), 105–117.
- CHROMÝ, P., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2009): Regional identity, contemporary and historical regions and the issue of relict borders: The case of Czechia. *Region and Regionalism* 9(2), 9–19.
- CHROMÝ, P., SEMIAN, M., KUČERA, Z. (2014): Regionální vědomí a regionální identita v Česku: případová studie Českého ráje. *Geografie* 119(3), 259–277.
- CHROMÝ, P., SKÁLA, J. (2010): Kulturněgeografické aspekty rozvoje příhraničních periferií: analýza vybraných složek územní identity obyvatelstva Sušicka. *Geografie* 115(2), 223–246.
- CLAVAL, P. (1987): The region as a geographical, economic and cultural concept. *International Social Science Journal* 39(2), 159–172.
- CLAVAL, P. (1998): *An Introduction to Regional Geography*. Oxford, Blackwell.
- CLAVAL, P. (2007): Regional geography: Past and present (a review of ideas, approaches and goals). *Geographica Polonica* 80(1), 25–42.
- DEAS, I. (2006): The contested creation of new state spaces: Contrasting conceptions of regional strategy building in North West England. In: Tewdwr-Jones, M., Allmendinger, P. (eds.): *Territory, Identity and Spatial Planning: Spatial Governance in a Fragmented Nation*. London, New York, Routledge, 83–105.
- DĚDINA, V. (1921): Rozčlenění státního území Československého. *Sborník Československé společnosti zeměpisné* 27(1), 29–31.
- FAWCETT, L. (1996): Regionalism in historical perspective. In: Fawcett, L., Hurrell, A. (eds.): *Regionalism in World Politics: Regional Organization and International Order*. Oxford, Oxford University Press.
- FAWN, R. (2009): Regions and their study: Wherefrom, what for and where to? *Review of International Studies* 35(1), 5–34. <http://dx.doi.org/10.1017/S0260210509008419>
- FERNÁNDEZ MANJÓN, D. (2010): *La identidad humana y los territorios*. El caso de Castilla y León. Madrid, Vision Libros.
- FIALOVÁ, D., CHROMÝ, P., KUČERA, Z., SPILKOVÁ, J., ŠTYCH, P., VÁGNER, J. (2010): The forming of regional identity and identity of regions in Czechia – introduction to the research on the impact of second housing and tourism. *AUC Geographica* 45(1), 49–60.
- FRISVOLL, S., RYE, J. F. (2009): Elite discourses of regional identity in a new regionalism development scheme: The case of the “Mountain Region” in Norway. *Norsk Geografisk Tidsskrift* 63(3), 175–190. <http://dx.doi.org/10.1080/00291950903238990>
- FROST, E. L. (2008): *Asia’s New Regionalism*. London, Boulder, Lynne Rienner.
- GILBERT, E. W. (1960): The idea of region. *Geography* 45(3), 157–175.
- GRANIER, T. (2007): Local or regional identity in early medieval Latin Southern Italy? In: Lancaster, B., Newton, D., Vall, N. (eds.): *An Agenda for Regional History*. Newcastle, Northumbria University Press, 101–114.
- GRIGG, D. (1965): The logic of regional systems. *Annals of the Association of American Geographers* 55(3), 465–491. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8306.1965.tb00529.x>
- HÄGERSTRAND, T. (1970): What about people in regional science? *Papers of the Regional Science Association* 24(1), 6–21. <http://dx.doi.org/10.1007/BF01936872>
- HAGGETT, P. (1965): *Locational Analysis in Human Geography*. London, Edward Arnold.
- HALÁS, M., KLAPKA, P. (2010): Regionalizace Česka z hlediska modelování prostorových interakcí. *Geografie* 115(2), 144–160.
- HAMIN, E. M., MARCUCCI, D. J. (2008): Ad hoc rural regionalism. *Journal of Rural Studies* 24(4), 467–477. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jrurstud.2008.03.009>
- HAMPL, M. (2002): Regionální organizace společnosti: Principy a problémy studia. *Geografie* 107(4), 333–348.
- HAMPL, M., MARADA, M. (2015): Sociogeografická regionalizace Česka. *Geografie* 120(3), 397–421.
- HARDING, A., MARVIN, S., ROBSON, B. (2006): *A Framework for City-Regions*. London, Office of the Deputy Prime Minister.
- HARRISON, J., GROVE, A. (2014): From places to flows? Planning for the new “regional world” in Germany. *European Urban and Regional Studies* 21(1), 21–41. <http://dx.doi.org/10.1177/0969776412441191>
- HARTSHORNE, R. (1939): *The Nature of Geography: A Critical Survey of Current Thought in Light of the Past*. Lancaster, Association of American Geographers.
- HEIDEGGER, M. (1971) [1954]: *Poetry, Language, Thought*. New York, Harper Collins Publishers.
- HOWITT, R. (1998): Scale as relation: Musical metaphors of geographical scale. *Area* 30(1), 49–58. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1475-4762.1998.tb00047.x>
- JESSOP, B. (2004): Multi-level governance and multi-level metagovernance. In: Bache, I., Flinders, M. (eds.): *Multi-Level Governance*. Oxford, Oxford University Press, 49–74. <http://dx.doi.org/10.1093/0199259259.003.0004>
- JOHANSSON, R. (1999): The impact of imagination. History, territoriality and perceived affinity. In: Tägil, S. (ed.): *Regions in Central Europe. The Legacy of History*. London, Hurst, Co., 1–29.
- JOHNSON, C., JONES, R., PAASI, A., AMOORE, L., MOUNTZ, A., SALTER, M., RUMFORD, C. (2011): Interventions on rethinking the border in border studies. *Political Geography* 30(2), 61–69. <http://dx.doi.org/10.1016/j.polgeo.2011.01.002>
- JONAS, A. E. G. (1988): A new regional geography of localities? *Area* 20(1), 101–110.
- JONAS, A. E. G. (2012): Region and place: Regionalism in question. *Progress in Human Geography* 36(2), 263–272. <http://dx.doi.org/10.1177/0309132510394118>
- JONAS, A. E. G. (2013): Place and region III: Alternative regionalism. *Progress in Human Geography* 37(6), 822–828. <http://dx.doi.org/10.1177/0309132513479088>
- JONAS, A. E. G., PINCETL, S. (2006): Rescaling regions in the state: The new regionalism in California. *Political Geography* 25(5), 482–505. <http://dx.doi.org/10.1016/j.polgeo.2006.02.002>

- JONES, M., WOODS, M. (2013): New localities. *Regional Studies* 47(1), 29–42. <http://dx.doi.org/10.1080/00343404.2012.709612>
- JORDAN, T. G. (1978): Perceptual regions in Texas. *Geographical Review* 68(3), 293–307. <http://dx.doi.org/10.2307/215048>
- KAŠKOVÁ, M., CHROMÝ, P. (2014): Regional product labeling as part of the region formation process: The case of Czechia. *AUC Geographica* 49(2), 87–98. <http://dx.doi.org/10.14712/23361980.2014.18>
- KEATING, M. (1998): *The New Regionalism in Western Europe: Territorial Restructuring and Political Change*. Northampton, Edward Elgar Publishing.
- KLEMENČIČ, M. M. (2005): Regija in regionalna struktura Slovenije. *Dela* 23, 5–58. <http://dx.doi.org/10.4312/dela.23.1.5-58>
- KORČÁK, J. (1934): Regionální členění Československa. *Statistický obzor* 15, 416–434.
- KRAFT, S., HALÁS, M., VANČURA, M. (2014): The delimitation of urban hinterlands based on transport flows: A case study of regional capitals in the Czech Republic. *Moravian Geographical Reports* 22(1), 24–32. <http://dx.doi.org/10.2478/mgr-2014-0003>
- KUČEROVÁ, S. R., KUČERA, Z., NOVOTNÁ, K., ŠIFTA, M. (2016): Die Veränderung der Identität von Regionen in tschechischen Geographieschulbüchern vor und nach 1989. In: Matthes, E., Schütze, S. (eds.): *1989' and Educational Media*. Bad Heilbrunn, Klinkhardt, 109–123.
- KŮSOVÁ, T. (2013): Volný čas a sociální kapitál: prostorová diferenciace spolkové aktivity v Česku. *Geografie* 118(4), 372–391.
- LANCASTER, B. (2007): The North East, England's most distinctive region? In: Lancaster, B., Newton, D., Vall, N. (eds.): *An Agenda for Regional History*. Newcastle, Northumbria University Press, 23–42.
- LEFEBVRE, H. (1976) [1973]: *The Survival of Capitalism: Reproduction of the Relations of Production* [La survie du capitalisme: La re-production des rapports de production, trans. by Frank Bryant]. New York, St. Martin's.
- LEFEBVRE, H. (1991) [1974]: *The Production of Space*. [La production de l'espace, trans. by Donald Nicholson-Smith]. Oxford, Basil Blackwell.
- LIESCH, M., DUNKLEE, L. M., LEGG, R. J., FEIG, A. D., KRAUSE, A. J. (2015): Use of business-naming practices to delineate vernacular regions: A Michigan example. *Journal of Geography* 114(5), 188–196. <http://dx.doi.org/10.1080/00221341.2014.965187>
- LLOYD, G., PEEL, D. (2006): City-regionalism: The social reconstruction of an idea in practice. In: Tewdwr-Jones, M., Allmendinger, P. (eds.): *Territory, Identity and Spatial Planning: Spatial Governance in a Fragmented Nation*. London, New York, Routledge, 285–304.
- LOVERING, J. (1999): Theory led by policy: The inadequacies of the "New Regionalism" (Illustrated from the case of Wales). *International Journal of Urban and Regional Research* 23(2), 379–395. <http://dx.doi.org/10.1111/1468-2427.00202>
- MACLEOD, G., JONES, M. (2007): Territorial, scalar, networked, connected: In what sense a 'regional world'? *Regional Studies* 41(9), 1177–1191. <http://dx.doi.org/10.1080/00343400701646182>
- MARTIN, R. (2001): Geography and public policy: The case of the missing agenda. *Progress in Human Geography* 25(2), 189–210. <http://dx.doi.org/10.1191/030913201678580476>
- MASSEY, D. (1994): *Space, Place and Gender*. Cambridge, Polity.
- MEINING, D. W. (1972): American Wests, preface to a geographical interpretation. *Annals of the Association of American Geographers* 62(2), 159–184. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8306.1972.tb00860.x>
- MESSELY, L., SCHUERMANS, N., DESSEIN, J., ROGGE, E. (2014): No region without individual catalysts? Exploring region formation processes in Flanders (Belgium). *European Urban and Regional Studies* 21(3), 318–330. <http://dx.doi.org/10.1177/0969776412453148>
- NAY, O. (1997). *La région, une institution. La représentation, le pouvoir et la règle dans l'espace régional*. Paris, L'Harmattan.
- NIKISCHER, R. (2013): Teritoriálna identita obyvateľov Česka a Slovenska. *Geografie* 118(3), 243–264.
- NOVOTNÁ, M., PREIS, J., KOPP, J., BARTOŠ, M. (2013): Changes in migration to rural regions in the Czech Republic: Position and perspectives. *Moravian Geographical Reports* 21(3), 37–54. <http://dx.doi.org/10.2478/mgr-2013-0015>
- OSOBA, P. (2008): *Regionální identita obyvatelstva v česko-polském pohraničí: příklad Broumovska*. [Master thesis]. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta.
- PAASI, A. (1986): The institutionalization of regions: A theoretical framework for understanding the emergence of regions and the constitution of regional identity. *Fennia* 164(1), 105–146. <http://dx.doi.org/10.11143/9052>
- PAASI, A. (2010): Regions are social constructs, but 'who' or 'what' constructs them? Agency in question. *Environment and Planning A* 42(10), 2296–2301. <http://dx.doi.org/10.1068/a42232>
- PAŮL, V., HASLAM MCKENZIE, F. (2015): 'About time the regions were recognised': Interpreting region-building in Western Australia. *Australian Geographer* 46(3), 363–388. <http://dx.doi.org/10.1080/00049182.2015.1049242>
- PHYTHIAN-ADAMS, C. (2007): Differentiating provincial societies in English history: Spatial contexts and cultural processes. In: Lancaster, B., Newton, D., Vall, N. (eds.): *An Agenda for Regional History*. Newcastle, Northumbria University Press, 3–22.
- PRED, A. R. (1984): Place as historically contingent process: Structuration and the time-geography of becoming places. *Annals of the Association of American Geographers* 74(2), 279–297. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8306.1984.tb01453.x>
- PUDUP, M. B. (1988): Arguments within regional geography. *Progress in Human Geography* 12(3), 369–390. <http://dx.doi.org/10.1177/030913258801200303>
- RAAGMAA, G. (2002): Regional identity in regional development and planning. *European Planning Studies* 10(1), 55–76. <http://dx.doi.org/10.1080/09654310120099263>
- REGINSTER, I., EDWARDS, G. (2001): The concept and implementation of perceptual regions as hierarchical spatial units for evaluating environmental sensitivity. *URISA Journal* 13(1), 5–16.
- RIUKULEHTO, S. (2013): Homely sites and landscapes as elements of regional identity. In: Kuhn, F. (ed.): *Identities, Cultures, Spaces*. Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 41–56.
- RIUKULEHTO, S. (2015): Regional history between time and space. In: Riukulehto, S. (ed.): *Between Time and Space*. Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholar Publishing, 1–21.
- RYŠAVÝ, D. (2015): Regional identity or identity of region? In: Schattkowsky, R., Reznik, M. (eds.): *Society and Nation in Transnational Processes in Europe*. Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 115–130.
- SAYER, A. (1989): The new regional geography and problems of narrative. *Environment and Planning D: Society and Space* 7(2), 253–276. <http://dx.doi.org/10.1068/d070253>
- SCHMITT-EGNER, P. (2002): The concept of "region": Theoretical and methodological notes on its reconstruction. *Journal of European Integration* 24(3), 179–200. <http://dx.doi.org/10.1080/07036330270152196>

- SEMIAN, M. (2012): Searching for the territorial shape of a region in regional consciousness: The Český ráj (Bohemian Paradise), Czech Republic. *Moravian Geographical Reports* 20(2), 25–35.
- SEMIAN, M. (2015): Historical aspects and influences of the reproduction of regions in Czechia. In: Riukulehto, S. (ed.): *Between Time and Space*. Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholar Publishing, 23–43.
- SEMIAN, M. (2016a): Novodobá choronyma v současném regionálním systému. In: David, J. (ed.): *Toponyma: kulturní dědictví a paměť míst*. Ostrava, Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 159–169.
- SEMIAN, M. (2016b): *Regions through Time and Space: Problem of Regionalization*. [Dissertation thesis]. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta.
- SEMIAN, M., CHROMÝ, P. (2014): Regional identity as a driver or a barrier in the process of regional development: A comparison of selected European experience. *Norsk Geografisk Tidsskrift* 68(5), 263–270. <http://dx.doi.org/10.1080/00291951.2014.961540>
- SEMIAN, M., CHROMÝ, P., KUČERA, Z. (2016): Name as a regional brand: The case of Local Action Groups in Czechia. *Journal of Language and Politics* 15(6). [in print].
- ŠERÝ, M. (2014): The identification of residents with their region and the continuity of socio-historical development. *Moravian Geographical Reports* 22(3), 53–64. <http://dx.doi.org/10.2478/mgr-2014-0018>
- ŠERÝ, M., ŠIMÁČEK, P. (2012): Perception of the historical border between Moravia and Silesia by residents of the Jeseník area as a partial aspect of their regional identity. *Moravian Geographical Reports* 20(2), 36–46.
- ŠIFTA, M., CHROMÝ, P. (2014): Symboly a identita regionu: analýza vnímání přírodních symbolů oblastí s intenzivně přeměněnou krajinou v Česku. *Geografický časopis* 66(4), 401–415.
- SIWEK, T., BOGDOVÁ, K. (2007): České kulturně-historické regiony ve vědomí svých obyvatel. *Sociologický časopis* 43(4), 1039–1053.
- SØRENSEN, B. W. (2008): Perceiving landscapes in Greenland. In: Jones, M., Olwig, K. R. (eds.): *Nordic Landscapes: Region and Belonging on the Northern Edge of Europe*. Minneapolis, London, University of Minnesota Press, 106–138.
- ŠTEFÁNKOVÁ, M., DRBOHLAV, D. (2014): „Zlatá Praha“, „zaslíbený jih“ a to ostatní...? Regionální a sídelní preference obyvatelstva Česka. *Geografie* 119(3), 218–239.
- THOMPSON, C. B. (2000): Regional challenges to globalisation: Perspectives from South Africa. *New Political Economy* 5(1), 41–57. <http://dx.doi.org/10.1080/13563460050001970>
- THRIFT, N. (1983): On the determination of social action in space and time. *Environment and Planning D: Society and Space* 1(1), 23–57. <http://dx.doi.org/10.1068/d010023>
- THRIFT, N. (2006): Space. *Theory, Culture, Society* 23(2–3), 139–146. <http://dx.doi.org/10.1177/0263276406063780>
- TOMANEY, J. (2014): Region and place I: Institutions. *Progress in Human Geography* 38(1), 131–140. <http://dx.doi.org/10.1177/0309132513493385>
- TUAN, Y.-F. (1990) [1974]: *Topophilia: A Study of Environmental Perception, Attitudes, and Values*. New York, Columbia University Press.
- URRY, J. (1981): Localities, regions and social class. *International Journal of Urban and Regional Research* 5(4), 455–474. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1468-2427.1981.tb00563.x>
- VAINIKKA, J. T. (2015): Reflexive identity narratives and regional legacies. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 106(5), 521–535. <http://dx.doi.org/10.1111/tesg.12118>
- VIDAL DE LA BLACHE, P. (1994) [1903]: *Tableau de la Géographie de la France*. Paris, La Table Ronde.
- VUKOSAV, B., FUERST-BJELIŠ, B. (2016): Labels of interest groups as indicators of a vernacular region: A case study in Croatia. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie* 107(4), 454–467. [online]. <http://dx.doi.org/10.1111/tesg.12168>
- WILSON, P. H. (2007): Regions and regionalism in early modern German history. In: Lancaster, B., Newton, D., Vall, N. (eds.): *An Agenda for Regional History*. Newcastle, Northumbria University Press, 85–100.
- ZELINSKY, W. (1980): North America's vernacular regions. *Annals of the Association of American Geographers* 70(1), 1–16. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8306.1980.tb01293.x>
- ŽENKA, J., PAVLÍNEK, P. (2013): Český automobilový průmysl v globálních produkčních sítích: regionální souvislosti rozvoje v období 1998–2008. *Geografie* 118(2), 116–137.
- ZIMMERBAUER, K. (2011): From image to identity: Building regions by place promotion. *European Planning Studies* 19(2), 243–260. <http://dx.doi.org/10.1080/09654313.2011.532667>
- ZIMMERBAUER, K., PAASI, A. (2013): When old and new regionalism collide: Deinstitutionalization of regions and resistance identity in municipality amalgamations. *Journal of Rural Studies* 30, 31–40. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jrurstud.2012.11.004>

Michal Semian

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Centrum pro výzkum v kulturní a historické geografii

Albertov 6, 128 43 Praha 2

Česko

E-mail: semian@natur.cuni.cz